

Okuma Stratejileri Üstbilişsel Farkındalık Envanteri

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Okuma Stratejileri Üstbilişsel Farkındalık Envanteri*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=28002>

Öz

Okuma Stratejileri Üstbilişsel Farkındalık Envanteri (OSÜFE), bireylerin okuma sürecinde kullandıkları bilişsel ve üstbilişsel stratejilere dair farkındalık düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir uyarlama ölçeğidir. Ergün Öztürk tarafından 2012 yılında Türkçe literatüre kazandırılan bu envanter, okuyucuların kendi öğrenme süreçlerini planlama, izleme ve değerlendirme yeteneklerini kapsayan üstbilişsel farkındalık düzeylerini derinlemesine incelemektedir. Ölçek, üç ana faktör altında toplanmış toplam 30 maddeden oluşmaktadır ve yüksek düzeyde geçerlik ve güvenirlik değerleri sergilemektedir.

Anahtar Kelimeler

Okuma Stratejileri, Üstbilişsel Farkındalık, Ölçek Uyarlama, Geçerlik, Güvenirlik, Faktör Analizi, Eğitim Psikolojisi.

Yazarlar

Ergün Öztürk

Amaç

Envanterin temel amacı, öğrencilerin okuma eylemi sırasında kullandıkları çeşitli okuma stratejileri hakkındaki üstbilişsel bilgi ve farkındalıklarının sistematik olarak değerlendirmektir. Bu değerlendirme, okuma eğitimlerinin planlanmasında ve öğrencilerin okuma yeterliliklerini artırmaya yönelik müdahale programlarının tasarlanmasında kritik veriler sağlamaya hedefler.

Yapı/Kavram

Okuma Stratejileri Üstbilişsel Farkındalık Envanteri, okuma bağlamında üstbilişsel farkındalık yapısının ölçmektedir. Bu yapı, okuyucunun okuma öncesi, sırasında ve sonrasında gerçekleştiği zihinsel süreçleri (planlama, izleme, değerlendirme) kapsar. Ölçek, bu üstbilişsel yetenekleri üç ana alt boyutta ele almaktadır: Genel Okuma Stratejileri, Problem Çözme Stratejisi ve Okuma Stratejilerini Destekleme.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla 30 madde üzerinden Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) gerçekleştirilmiştir. Analizin istatistiksel uygunluğunu test etmek için öncelikle örneklem yeterliliği incelenmiştir.

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Testi: Örneklemen faktör analizine uygunluğunu gösteren KMO değeri

.928 olarak bulunmuştur. Bu değerin istatistiksel kabul eşiği olan .70'in oldukça üzerinde olması, verilerin faktör analizi için mükemmel düzeyde uygun olduğunu göstermektedir.

Bartlett'in Küresellik Testi: Elde edilen verilerin çok değişkenli normal dağılıma uygunluğunu gösteren Bartlett'in Küresellik Testi sonuçları ($\chi^2 = 2559.913$, $p=.000$), korelasyon matrisinin faktörlenebilir olduğunu ve faktör analizinin yapılabileceğini doğrulamıştır.

Yapılan analizler sonucunda, ölçeğin teorik beklentilerle uyumlu olarak üç faktörlü bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlik çalışmaları hem iç tutarlılık hem de formlar arası tutarlılık açısından yüksek sonuçlar vermiştir. Ölçeğin Türkçe ve orijinal (İngilizce) formlardan elde edilen puanlar arasındaki korelasyon katsayısı oldukça yüksek bir değer olan **0.96** olarak rapor edilmiştir, bu da çeviri geçerliliğinin mükemmel olduğunu göstermektedir.

Alt faktörlerin iç tutarlılık güvenirlik değerleri ise .76 ile .85 arasında değişmektedir. Bu faktörlerin spesifik güvenirlik değerleri şunlardır:

Birinci Faktör: **Genel Okuma Stratejileri** ($\alpha = .92$)

İkinci Faktör: **Problem Çözme Stratejisi** ($\alpha = .79$)

Üçüncü Faktör: **Okuma Stratejilerini Destekleme** ($\alpha = .87$)

Tüm bu değerler, envanterin tutarlı ve güvenilir ölçümler sağladığını kanıtlamaktadır.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapısal doğrulaması, temel bileşenler analizine dayalı. Açıklayıcı Faktör Analizi kullanılarak yapılmıştır. Analizde, öz değeri (eigenvalue) 1'den büyük olan bileşenler faktör olarak kabul edilmiştir.

Analiz Yöntemi: Temel Bileşenler Analizi (Principal Components Analysis).

Örneklem Yeterliliği: Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri .928 olarak bulunmuştur. Bu yüksek KMO değeri, verilerin faktör yapısını açıkklamak için uygun olduğunu ve örneklem büyüklüğünün yeterli olduğunu gösterir.

Sonuçlanan Yapı: Analiz sonucunda envanterin, toplam varyansın önemli bir kısmını açıklayan, 30 maddeden oluşan ve üç alt boyuta ayrılan bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir.

Envanter Bilgileri

Test Türü: Uyarlama

Format: Yazılı envanter

Dil Kullanılabilirliği: Türkçe (Uyarlama formu) ve İngilizce (Orijinal form)

Popülasyon Grubu: Öğrenciler (Detaylı bilgi kaynakta mevcuttur)

Yaş Grubu: İlköğretim ve sonrası eğitim düzeyindeki bireyler

Popülasyon Detayları: Geçerlik ve güvenirlik çalışması İlköğretim Online dergisinde yayınlanmıştır, bu da hedef kitlenin genellikle ilköğretim seviyesindeki öğrenciler olduğunu işaret etmektedir.

Test Metodolojisi: Bireylerin okuma sırasındaki davranış ve düşüncelerini öz-bildirim yoluyla değerlendirmeyi amaçlayan bir ölçektir.

Şinler, Ücret ve Test Yaşı

Envanterin uyarlama çalışması 2012 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin akademik çalışmalarda kullanımı için yazara (Ergün Öztürk) ve yayıncı kuruluşa danışılması önerilir. Ticari kullanım ve ücret bilgileri için ilgili kaynak makaleye başvurulmalıdır.

Kaynaklar

Öztürk, E (2012). Okuma Stratejileri Üstbilişsel Farkındalık Envanteri'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. İlköğretim Online, 11(2), 292-305.

Makalenin orijinal PDF dosyası buradadır: okuma-stratejileri-ustbilissel-farkindalik-envanterinin-turkce-formunun-gecerlik-ve-guvenirlik.pdf

Makalenin çevrimiçi bağlantısı: ilkogretim-online.org.tr

Okuma Stratejileri Üstbilişsel Farkındalık Envanteri Maddeleri

Envanter, 5'li Likert tipi derecelendirme kullanır (1= hiçbir zaman - 5= her zaman). Toplam 30 maddeden oluşan ölçek, üç alt boyuta ayrılmıştır:

Genel Okuma Stratejisi (13 Madde)

Problem Çözme Stratejisi (8 Madde)

Okuma Stratejilerini Destekleme (9 Madde)

Ölçek maddelerinin tam listesi ve puanlama yönergeleri, referans gösterilen orijinal makalede yer almaktadır.

ARABPSYCHOLOGY.COM